Adviesaanvraag college aan dagelijks bestuur

Invullen door directie:

Onderwerp adviesaanvraag:	Beleidskader Monumenten en Welstandsnota: actualisering en wijzigingsvoorstel vanwege Duurzaam Erfgoed
Portefeuille:	Monumenten, Duurzaamheid, R.O.
Directie:	Ruimte en Duurzaamheid/Monumenten en Archeologie
Datum behandeling staf WH	30-10-2025
Datum adviesaanvraag:	05-12-2025
Deadline ontvangst advies:	03-02-2026
Advies mailen naar:	Anette.van.dijk@amsterdam.nl
Meegestuurde stukken:	Geactualiseerde Beleidskader Monumenten, wijzigingsvoorstel Welstandsnota
Heeft er consultatie vooraf plaatsgevonden?	Portefeuillehoudersoverleg

Invullen door stadsdeel:

Stadsdeel:	Centrum
Procesbegeleider:	Lydia Horlings
Datum weekstart/staf:	12 januari 2026
Datum stadsdeelcommissie:	20 januari 2026
Datum dagelijks bestuur:	…
Registratienr. (optioneel):	…

Over gevraagde adviezen: Conform de Verordening stadsdelen en stadsgebied Amsterdam 2022:

- (art. 12, lid 1) betrekt college en BM het DB bij voorbereiding van stedelijke kaders als deze kaders betrekking hebben op taken en bevoegdheden van DB of DB een rol krijgt in uitvoering van die kaders, of
- (art. 12, lid 2) als college of BM voornemens is over stedelijke kaders besluit te nemen of voornemens is ander besluit te nemen waarbij belangen van een of meer stadsdelen zijn betrokken, in ieder geval bij vaststellen van bestemmingsplannen, wint college of BM bij DB advies in.

DB legt deze adviezen voor aan SDC (art. 19).

Bij besluitvorming maakt DB inzichtelijk wat advies van SDC is en hoe eventuele voorstellen of moties als bedoeld in art. 30, lid 3, zijn verwerkt. DB neemt advies van SDC over indien is vastgesteld met meerderheid van stemmen en past binnen stedelijke en budgettaire kaders. DB kan uitsluitend schriftelijk met zeer zwaarwegende redenen afwijken van advies of voorstel van SDC. (art. 19, lid 5) Als standpunten van stadsdeelcommissieleden bij uitbrengen van advies uiteenlopen, worden in advies standaard alle verschillende standpunten binnen commissie kenbaar gemaakt. (art. 30, lid 5)

Adviesvraag college

Formuleer hier de vraag aan het dagelijks bestuur

Het Beleidskader voor het toetsen van ingrepen of herstel van monumenten, hierna te noemen het Beleidskader Monumenten, is na bijna 10 jaar toe aan een actualisatie. Het doel is het kader aan te laten sluiten op de huidige praktijk met de laatste technische inzichten en ook richtlijnen op te nemen voor jongere monumenten. Ook verwerken we ruimere maatregelen voor verduurzaming, zoals opgenomen in de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed. Hierin zijn stedelijke ambities verdeeld naar vier thema's: minder CO_2 uitstoot, minder energiearmoede, minder grondstoffengebruik en meer dak- en gevelgroen. De verschillende ambities uit de Uitvoeringsagenda landen in verschillende producten zoals beleid en handreikingen, maar worden ook in de praktijk gebracht door dienstverlening via het Loket Duurzaam erfgoed.

Actualisatie van het Beleidskader Monumenten is van belang om:

- bestuurlijke ambities beter mogelijk te maken
- de adviseringsruimte die nu al in de praktijk is opgezocht te expliciteren

- nieuwe technische inzichten en normen (denk aan bio-based materialen) op te nemen
- oplossingen voor maatschappelijke opgaven, zoals schimmelwoningen en levensbestendig wonen te expliciteren
- mogelijkheden van verduurzamen geïntegreerd op te nemen.

Inhoudelijke wijzigingen van het beleidskader
In grote lijnen omvatten de wijzigingen:

- Ruimte bieden:
  - Door meer mogelijk te maken voor verduurzaming (zonnepanelen in het zicht, zonwering, raamisolatie, installaties op het dak, groene/blauwe daken)
  - Door onderscheid te maken naar waardering; zorgvuldige balans ingrepen en behoud monumentwaarden
  - Door onderscheid te maken naar bouwperiode
- Toelichting / explicitering:
  - Voor beter begrip
  - Door verwijzen naar verdiepende interne en externe bronnen zoals uitvoeringsrichtlijnen/handreikingen
  - Door uitleg te geven over het voorkomen van schimmelproblematiek (kierdichting, ventilatie, condensatie)
  - Door duidelijk te zijn over maatvoering
  - Door betere toelichting van begrippen zoals "niet zichtbaar"
  - Door materialen van jongere monumenten toe te voegen
  - Door groene monumenten (parken, tuinen en begraafplaatsen) toe te voegen
- Samenhang met andere stedelijke ambities:
  - Behouden van oorspronkelijke materialen in samenhang met de circulaire ambities
  - De mogelijkheden voor levensloopbestendig wonen
  - Gebruik bio-based materialen

Wijzigingen uit het beleidskader Monumenten worden vertaald naar de welstansnota én in lijn met de systematiek van de nota ingepast.

Vraag aan het stadsdeel: Advies te geven aan het college over het wijzigingsvoorstel actualisering van het beleidskader monumenten en het wijzigingsvoorstel welstandsnota zodat deze in lijn kan worden gebracht met de gemeentelijke ambities tot het verruimen en expliciteren van de mogelijkheden voor het verduurzamen van monumenten.

Conceptadvies DB
Het dagelijks bestuur formuleert hier – indien van toepassing – voor de stadsdeelcommissievergadering een conceptadvies

Het bestuur van Stadsdeel Centrum staat positief tegenover de actualisatie van het Beleidskader Monumenten en Welstandnota. Het kader biedt meer ruimte voor verduurzaming van monumenten en verbindt erfgoed en duurzaamheid nadrukkelijker. We zijn blij met de richting die is ingezet. Dat zien wij als een belangrijke stap vooruit en een van de belangrijkste acties uit de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed.
Tegelijkertijd blijft verduurzaming in het Centrum complex door het hoge aandeel monumenten en de omvang van het UNESCO-werelderfgoed. Juist daarom is een nadere, gebiedsgerichte uitwerking noodzakelijk. Zonder deze uitwerking dreigt de verruiming van het Beleidskader in de praktijk beperkt toepasbaar te blijven.

Duurzaam behoud vraagt om voortgezet gebruik van monumenten dat comfortabel, gezond en betaalbaar is. Het verminderen van CO_2-uitstoot en hittestress is daarbij essentieel. In de uitvoering zien wij echter dat regels soms nog onduidelijk of tegenstrijdig zijn, waardoor maatregelen zoals ventilatie, buitenzonwering, installaties en zonnepanelen moeilijk te vergunnen zijn.

Voor zonnepanelen hanteert het geactualiseerde beleidskader het uitgangspunt dat deze mogelijk zijn indien zij ondergeschikt zijn, met uitzondering van panden in de kernzone van het UNESCO-werelderfgoedgebied, zoals vermeld in de Was-Wordt-lijst. Wij lezen hierin dat de regels strenger zijn geformuleerd dan in het huidige beleid. Dat lijkt ons niet de bedoeling en vraagt om nadere verduidelijking. We kunnen ons bijvoorbeeld voorstellen dat zonnepanelen uit het zicht wel mogelijk zijn, ook in de kernzone.

Zonwering is van groot belang voor het tegengaan van hittestress en voor de gezondheid in een gebied als Centrum met veel oude panden en weinig groen op loopafstand. Een helder en eenvoudig proces voor het plaatsen van zonwering en duidelijke regels kan pandeigenaren en verhuurders van huurwoningen, verder helpen. Voor zonwering vinden wij het van belang te erkennen dat niet alle locaties binnen het Centrum gelijk zijn. Op de hoofdgrachten is het, gezien de UNESCO-status en de monumentale waarden, begrijpelijk dat de ruimte voor zichtbare ingrepen beperkt is. In zijgrachten, zijstraten en hofjes is het straatbeeld echter vaak minder ensemblebepalend en de ruimtelijke impact van verduurzamingsmaatregelen kleiner. Juist daar pleit het bestuur ervoor om het regime te hanteren dat ook voor de rest van de stad geldt en buitenzonwering toe te staan als maatregel tegen hittestress.

Ook de toepassing van ventilatie is van groot belang voor gezondheid, comfort en schadepreventie aan monumenten. Wij vragen hier om meer handelingsperspectief, onder andere door het ontwikkelen van een duidelijke Handreiking en het tonen van goede voorbeelden. Vergelijkbaar met de aanpak voor warmtepompen.

Daarnaast vragen wij het college, gezien het grote aantal hofjes in het Centrum en hun maatschappelijke waarde, een gebouwtypologie uit te werken die zowel recht doet aan hun monumentale waarden als de mogelijkheden voor integrale verduurzaming bij één eigenaar met betaalbare huurwoningen inzichtelijk maakt

Het dagelijks bestuur van Stadsdeel Centrum verzoekt het college bij de verdere uitwerking van het beleidskader om:

- Expliciet in zijgrachten en zijstraten meer ruimte te bieden voor verduurzamingsmaatregelen zoals buitenzonwering maar ook voor zonnepanelen en ventilatie;
- Te werken met duidelijke en toepasbare algemene regels – waar mogelijk gecombineerd met vergunningvrij maken van standaardoplossingen. Daarnaast te zorgen voor een transparant en voorspelbaar proces voor bewoners en pandeigenaren.
- Voor hofjes inzichtelijk te maken hoe verduurzaming kan worden toegepast, bijvoorbeeld door typologieën uit te werken in het beleidskader of de gebiedsgerichte vertaling, inclusief goede voorbeelden en businesscases;
- Voor ventilatie, gezien het belang ervan, goede oplossingen mogelijk te maken. Daarbij heldere regels en voorbeelden te tonen, bijvoorbeeld in een Handreiking;
- De samenhang tussen Beleidskader en de duurzaamheidsmaatregelen in het omgevingsplan en andere regelgeving expliciet en consistent te maken, bijvoorbeeld voor wat betreft het vergunningvrij maken.

Dit draagt bij aan draagvlak, versnelt de verduurzaming en ondersteunt het behoud van het erfgoed in stadsdeel Centrum.

Advies stadsdeelcommissie

Advies van de stadsdeelcommissie aan het DB

Het conceptadvies van het dagelijks bestuur is aangeboden aan de stadsdeelcommissie. De stadsdeelcommissie heeft geen aanvullend advies uitgebracht.

Finaal advies DB

Advies van het dagelijks bestuur aan het college van burgemeester en wethouders

Het bestuur van Stadsdeel Centrum staat positief tegenover de actualisatie van het Beleidskader Monumenten en Welstandnota. Het kader biedt meer ruimte voor verduurzaming van monumenten en verbindt erfgoed en duurzaamheid nadrukkelijker. We zijn blij met de richting die is ingezet. Dat zien wij als een belangrijke stap vooruit en een van de belangrijkste acties uit de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed.
Tegelijkertijd blijft verduurzaming in het Centrum complex door het hoge aandeel monumenten en de omvang van het UNESCO-werelderfgoed. Juist daarom is een nadere, gebiedsgerichte uitwerking noodzakelijk. Zonder deze uitwerking dreigt de verruiming van het Beleidskader in de praktijk beperkt toepasbaar te blijven.

Duurzaam behoud vraagt om voortgezet gebruik van monumenten dat comfortabel, gezond en betaalbaar is. Het verminderen van CO_2-uitstoot en hittestress is daarbij essentieel. In de uitvoering zien wij echter dat regels soms nog onduidelijk of tegenstrijdig zijn, waardoor maatregelen zoals ventilatie, buitenzonwering, installaties en zonnepanelen moeilijk te vergunnen zijn.

Voor zonnepanelen hanteert het geactualiseerde beleidskader het uitgangspunt dat deze mogelijk zijn indien zij ondergeschikt zijn, met uitzondering van panden in de kernzone van het UNESCO-werelderfgoedgebied, zoals vermeld in de Was-Wordt-lijst. Wij lezen hierin dat de regels strenger zijn geformuleerd dan in het huidige beleid. Dat lijkt ons niet de bedoeling en vraagt om nadere verduidelijking. We kunnen ons bijvoorbeeld voorstellen dat zonnepanelen uit het zicht wel mogelijk zijn, ook in de kernzone.

Zonwering is van groot belang voor het tegengaan van hittestress en voor de gezondheid in een gebied als Centrum met veel oude panden en weinig groen op loopafstand. Een helder en eenvoudig proces voor het plaatsen van zonwering en duidelijke regels kan pandeigenaren en verhuurders van huurwoningen, verder helpen. Voor zonwering vinden wij het van belang te erkennen dat niet alle locaties binnen het Centrum gelijk zijn. Op de hoofdgrachten is het, gezien de UNESCO-status en de monumentale waarden, begrijpelijk dat de ruimte voor zichtbare ingrepen beperkt is. In zijgrachten, zijstraten en hofjes is het straatbeeld echter vaak minder ensemblebepalend en de ruimtelijke impact van verduurzamingsmaatregelen kleiner. Juist daar pleit het bestuur ervoor om het regime te hanteren dat ook voor de rest van de stad geldt en buitenzonwering toe te staan als maatregel tegen hittestress.

Ook de toepassing van ventilatie is van groot belang voor gezondheid, comfort en schadepreventie aan monumenten. Wij vragen hier om meer handelingsperspectief, onder andere door het ontwikkelen van een duidelijke Handreiking en het tonen van goede voorbeelden. Vergelijkbaar met de aanpak voor warmtepompen.

Daarnaast vragen wij het college, gezien het grote aantal hofjes in het Centrum en hun maatschappelijke waarde, een gebouwtypologie uit te werken die zowel recht doet aan hun monumentale waarden als de mogelijkheden voor integrale verduurzaming bij één eigenaar met betaalbare huurwoningen inzichtelijk maakt

Het dagelijks bestuur van Stadsdeel Centrum verzoekt het college bij de verdere uitwerking van het beleidskader om:

- Expliciet in zijgrachten en zijstraten meer ruimte te bieden voor verduurzamingsmaatregelen zoals buitenzonwering maar ook voor zonnepanelen en ventilatie;
- Te werken met duidelijke en toepasbare algemene regels – waar mogelijk gecombineerd met vergunningvrij maken van standaardoplossingen. Daarnaast te zorgen voor een transparant en voorspelbaar proces voor bewoners en pandeigenaren.
- Voor hofjes inzichtelijk te maken hoe verduurzaming kan worden toegepast, bijvoorbeeld door typologieën uit te werken in het beleidskader of de gebiedsgerichte vertaling, inclusief goede voorbeelden en businesscases;
- Voor ventilatie, gezien het belang ervan, goede oplossingen mogelijk te maken. Daarbij heldere regels en voorbeelden te tonen, bijvoorbeeld in een Handreiking;
- De samenhang tussen Beleidskader en de duurzaamheidsmaatregelen in het omgevingsplan en andere regelgeving expliciet en consistent te maken, bijvoorbeeld voor wat betreft het vergunningvrij maken.

Dit draagt bij aan draagvlak, versnelt de verduurzaming en ondersteunt het behoud van het erfgoed in stadsdeel Centrum.

Reactie college op advies dagelijks bestuur
< Invulinstructie: *Na collegebesluit hier de reactie van het college op het finaal advies van het dagelijks bestuur. Het ingevulde formulier meesturen naar de gemeenteraad en gelijktijdig naar de stadsdelen. >* *…*